חבית אשנשברה מצילין הימנה מזון שלש סעודות ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג באין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין ר' יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור גחלות דבש שריסקן מע"ש ויצאו מעצמן אסורין (א) ורבי אליעזר מתיר: **גמ'** תנא לא דיספוג ביין ולא יטפח בשמן שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ת"ר הנתפזרו לו פירות בחצר מלקט על יד על יד ואוכל אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול: אין סוחטין את הפירות: ואמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים מ"ט כיון דלסחיטה ניניהו יהיב דעתיה ועולא אמר רב חלוק היה ר' יהודה אף בזיתים וענבים ורבי יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות ואין הלכה כרבי יהודה בזיתים וענבים אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים זומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות א"ל רבי ירמיה לרבי אבא אלא במאי פליגי א"ל לכי תשכח אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא בתותים ורמונים פליגי דתניא חזיתים שמשך מהן שמן וענבים שמשך מהן יין והכניסן בין לאוכל בין למשקין היוצא מהן אסור טתותים שמשך מהן מים ורמונים שמשך מהן יין והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר למשקין ולסתם היוצא מהן אסור דברי רבי יהודה וחכמים אומרים בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור וסבר רבי יהודה סתם אסור יוהתנן כחלב האשה מטמא לרצון ושלא לרצון חלב בהמה אינו מטמא אלא לרצון אמר ר' עקיבא קל וחומר הוא ומה חלב האשה שאינו מיוחד אלא לקטנים מטמא לרצון ושלא לרצון חלב הבהמה שמיוחד בין לקטנים בין לגדולים אינו דין שיטמא בין לרצון ובין שלא לרצון אמרו לו אם טמא חלב האשה שלא לרצון לשדם מגפתה טמא יטמא חלב הבהמה

שלא

חבית. מצילין הימנה מזון ג' סעודות. ואפילו בכלים הרבה דאילו בחד מנא אמרי' בכל כתבי הקדש (לעיל דף קכ.) דכמה דבעי מציל: **לכם.** כל אחד מזון ג' סעודות: **ובלבד שלא יספוג.** שלא ישים ספוג במקום היין לחזור ולהטיפו בכלי גזירה שמא יסחוט: **אין סוחטין את הפירות.** דהוה ליה מפרק (ב) תולדה דדישה: **אסורין.** גזירה שמא יסחוט לכתחילה: **רבי יהודה אומר אם לאוכלין.** הם מכונסין אותם פירות היוצא מהן מותר דלא ניחא ליה במה שזבו וליכא למגזר בהן שמא יסחוט: **ואם למשקין.** מכונסין אסורין דניחא ליה במאי דנפקא מינייהו ונתקיימה מחשבתו ואיכא למיגזר שמא יסחוט והכי אמרי' בביצה(ה) דטעמא דמשקין שזבו משום שמא יסחוט הוא: **חלות דבש.** מאחר שמרוסקין הדבש זב מאליו מתוך השעוה ואין דרך לסוחטו הלכך רבי אליעזר מתיר. וחכמים אוסרין גזירה אטו שאינן מרוסקין דילמא מרסק להו (ג): **גמ' ויטפח.** מכניס בו כפו והשמן נדבק בה ומקנחו בשפת הכלי ואסרוה משום עובדין דחול: **מודה ר' יהודה בזיתים.** דאע"ג דהכניסן לאוכלין היוצא מהן אסור דכיון דרובן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה למיהוי ניחא ליה בהכי: **אפי' בזיתים וענבים.** הואיל והני לאוכלין נכנסו: **מסתברא בתותים ורמונים פליגי.** דאיכא דבעו להו למשקין הלכך משוו להו רבנן כזיתים וענבים ור' יהודה פליג עלייהו אבל שאר פירות ליכא דבעי להו למשקין הלכך מודו רבנן בהם: **שמשך.** זב מאליהן כמו נהרות המושכין (לעיל דף קכח.): **והכניסן.** מתחילתן בין לאוכלין בין למשקין כו': דרמונים קרי יין משום דאית להו קיוהא: **וחכ"א כו'.** והא דנקט רב נחמן לישנא דמסתברא ולא אמר בהדיא דבתותים ורמונים פליגי משום דאיכא למימר פליגי בתותים ורמונים וה"ה לשאר פירות ולהודיעך כחו דרבי יהודה נקט להו ואי משום ברייתא דלקמן דשמעינן מינה דמודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות לאו בהדיא שמעינן לה דאיכא למימר רבי יהודה היא כדפרכינן עלה: **וסבר רבי יהודה סתם.** שלא פירש לאוכל ולא למשקה הוי המשקה הזב מהן אסור: **והתנן חלב האשה מטמא.** מכשיר: **לרצון ושלא לרצון.** בין שיצא ממנה לרצון בין שיצא שלא לרצון. שהחלב קרוי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו (שופטים ד): **חלב הבהמה אינו מטמא אלא אם כן יצא לרצון.** ואי לא לא חשיב משקה ואם נגע בו שרץ אינו מקבל טומאה וטעמא מפרש לקמיה:

שדם

חבית. ובלבד שלא יספוג. אפילו יש לו עור בית אחיזה דליכא חשש סחיטה אסור כדמפרש בגמרא שלא יעשה כדרך שעושה בחול: **מלקט** על יד על יד ואוכל. נראה דל"ג ואוכל מדקתני סיפא אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה משמע הנך דווקא אסירי משום עובדא דחול אבל לתוך (ו)כפו שרי: **ורבי** יוחנן אמר הלכה כרבי יהודה בשאר פירות. ברים מסכת ביצה (דף ג. ושם) רבי יוחנן רמי דר' יהודה אדרבי יהודה תנן ר"י אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר אם למשקין כו' אלמא כל לאוכלין אוכלא דאיפרת הוא ורמינהו ועוד אמר ר"י מתנה אדם על הכלכלה של פירות ביו"ט ראשון ואוכלה בשני וכן ביצה שנולדה בראשון אוכלה בשני בשני אין בראשון לא ואמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה וצריך לומר דהיא דמתנה אדם מחליף דאי מתני' מחליף אם כן במאי דנקט הכא ר' יהודה הוה ליה למינקט רבנן וה"ל למימר הלכה כרבנן בשאר פירות. מ"ר. (ו)ולי נראה דאפילו אפיך מתני' אתי שפיר כעין שמצינו בב"ק בפרק הגוזל קמא (דף צו:) דתנן גזל בהמה והוכחשה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה ר"מ אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואמר בגמרא אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כר"מ ופריך ורב שביק רבנן ועביד כר"מ כו' עד דמסיק דרב מתניתין איפכא אתנא' אלמא אע"פ שהיה שונה במתניתין וחכ"א בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וה"ל למימר השתא הלכה כחכמים אפ"ה נקט ר"מ לפי מה שהאחרים שונין המשנה ה"נ נקט רבי יוחנן רבי יהודה בשמעתין וכן נמי מצינו בשילהי פ"ק דסוכה (דף יט:) דתנן העושה סוכתו כמין צריף ר"א פוסל וחכמים מכשירין ואמרינן בגמרא אביי אשכחיה לרב יוסף דגני בכילת חתנים בסוכה א"ל כמאן כר"א א"ל שבקת רבנן ועבדת כר"א אמר ליה ברייתא איפכא תניא השתא היה לו להשיב רב יוסף כרבנן ולא כר"א כיון דאיהו איפכא תני אלא כן דרך הש"ס בכל מקום. נראה לי: **הלכה** כר' יהודה בשאר פירות. אע"ג דגרים ביצה (ד' ג.) גזר ר' יוחנן ביצה שנולדה ביו"ט משום משקין שזבו והכא לא גזר בשאר פירות י"ל דשייך טפי לגזור בביצה לפי שהיא עומדת ליסחט מן התרנגולת (ח)ודרך לגומעה חיה אבל שאר פירות אין עומדים ליסחט כלל. מ"ר: **שמשך** מהן שמן כו'. פי' בקונט' שמשך זב מאליהן כמו נהרות המושכין ולפירושו צריך לומר הכניסן בין לאוכלין כו' היינו הכניסן מתחילתן ואין הלשון משמע כן ועוד קשה לר"י דאי משך מאליו קאמר גבי תותים שמשך מהם מים ה"ל למימר שמשכו או שנמשכו דמים בכל מקום לשון רבים ועוד קשה לר"י אם כן הך ברייתא הוה תיובתא דרב ורבי יוחנן דאמרי לעיל חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים דהכא משמע דבזיתים וענבים מודה אלא נראה לר"י דמשך אאדם קאי וסחטן תחילה ושוב הכניסן דהשתא לרב ורבי יוחנן דסברי חלוק היה רבי יהודה בזיתים וענבים נקט דוקא משך דאיכא למיחש טפי דילמא יהיב דעתיה לסחוט משקה אחר שהכניסו נמי לאכילה מאחר שסחטן תחילה להוציא מהן משקה הא לא משך לא ולשמואל דאמר מודה רבי יהודה בזיתים וענבים נקט משך משום רבותא דתותים ורמונים דאפילו משך הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. מ"ר: **חלב** האשה מטמא לרצון ושלא לרצון. והא דתנן במסכת מכשירין (פ"ו) כל משקה שתחילתו לרצון אף על פי שאין סופו לרצון או שסופו לרצון אף על פי שאין תחלתו לרצון מכשיר לא דמי רצון דהתם לרצון דהכא דהתם מיירי בשעת נפילתן על הזרעים שיהא לרצון דבעינן יותן דומיא דכי יתן מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה אבל הכא מיירי בשעת פרישה מן האשה או מן הבהמה: **לרצון** ושלא לרצון. כדמפרש בסמוך טעמא משום דדם מגפתה טמא וחלב ודם חד הוא דדם נעכר ונעשה חלב ולא צריכין למה שפי' בקונט' משום דאיקרי משקה שנאמר ותפתח את נאד החלב ותשקהו ונראה לר"י דהא דאיצטריך לפרש האי טעמא בפ' דם נדה (נדה דף נה:) גבי חלב האשה הנ"מ לרבי עקיבא דשמעתין דלית ליה טעמא (ט)דפרישה או למאן דלית ליה דם נעכר ונעשה חלב אבל לרבנן דשמעתין לא צריך (ד) כדפרישית לחלב האשה אלא דוקא לטמא חלב בהמה לרצון. (י)מ"ר:

מחמיר

עין משפט נר מצוה

א א ב מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה טו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלד סעיף א:
ב ג מיי' שם פכ"א הל' יא טוש"ע שם סעיף ה:
ג ד ה ו מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה יב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שכ סעיף א:
ד ז מיי' פ"י מהלכות טומאת אוכלין הל' ד:
ה ח שם הל' ה ופ"א מהל' משכב ומושב הלכה טו:

מוסף רש"י

אין סוחטין את הפירות. סחיטה אב מלאכה היא (חולין יז.) או: דהוה ליה מפרק דבר ממקום שנגדל בתוכו והיא תולדה דדש (לעיל עג:). **ואם יצאו מעצמן אסורין.** בו ביום גזירה שמא יסחוט (ביצה ג. חולין יז:). **אם לאוכלין.** אם היו עומדין לאכילה ולא לסחוט (חולין שם). **היוצא מהן מותר.** בו ביום (ביצה ג.) דכיון דלא ניחא ליה ליכא למיגזר אי שרית להו בשתיה היום אתי לסחוט, דהא לאו להכי קיימא (חולין שם וכעי"ז ביצה שם). **ואם למשקין היוצא מהן אסור.** הואיל ונתקיימה מחשבתו אי שרית להו כשאזו איכא למיגזר דהו שמא יסחוט, דהא להכי קיימא (חולין שם). **חלות דבש.** שפסולת דונג ועשויין כמין חלות של שעוה והדבש בתוכן (ר"י שם). **שריסקן.** כותשן (שם). **אסורין.** לאותו שבת באכילה (שם). **מודה היה ר' יהודה לחכמים בזיתים וענבים.** שאפילו הכניסן לאכילה, הואיל ורוב בני אדם כונסין אותם, הלכך נמי ממלך עלייהו, ואי שרית למשקין שזבו מהן אתי למסחט (חולין יז.). **כיון דלסחיטה ניניהו.** קמה ענבים, יהב דעתיה. עניינו למשקין, וכי הוו משקין הוה ליה נתקיימה מחשבתו וגזירה שמא יסחוט, ופליגנייהו בתותים ורמונים (שם).

רב נסים גאון

הכי נמי מסתברא דרבא כר' יהודה סבירא ליה, דדריש רבא אשה לא תכנס לבין העצים ליטול מהן אור. אוד שנשבר ביום טוב אסור להסיקו לפי שמסיקים בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. וזה שוה לדברי ר' יהודה שאמר במשנה בפ' במה מדליקין (דף כט) ואין מסיקין בשברי כלים דברי ר' יהודה, הואיל וסבירא ליה כוותיה בנולד במוקצה נמי, דתנן בסוף מסכתא (לקמן דף קנו) ר' יהודה אומר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן, כר' יהודה סבירא ליה. ולכך אמר סכינא אבר יומיה למה לי הא חזי לאומצא, דדייקת מינה הא לא חזי לאומצא לא, וכמו שאמר בתחילת מסכת יום טוב (דף ב:) דאית ליה מוקצה אית ליה נולד ודלית ליה מוקצה לית ליה נולד, כי הכלל עיקר אחד חוזר והיא ההכנה. אמר רב נחמן אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה ובית הלל כרבי שמעון. וכן אמרו עוד סני ר' שמעון היא דלית ליה מוקצה. העיקר דברי רבי יהודה ור' שמעון בפרק כירה (דף מז) וכבר פירשנוה למעלה. אתאן לרבי יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור. עיקר דבריו של ר' יהודה במשנה במסכת בכורות (דף לד) ובמס' יום טוב (דף כג) וכבר פירשנו דבריו גם במס' [זו בפרק] כירה. סליק פרק נוטל

מסורת הש"ס

א) ביצה ג. חולין יד:, ב) לעיל יט:, ג) חולין יז:, ד) מכשירין פ"ו מ"ה כריתות יג., ה) [דף ג.], ו) [בספקי תוספות איתא כפותו], ז) [עיין תוס' ביצה ג. ד"ה ר"י אמר], ח) נ"ח ועוד ור"י לא איירי רק משאר פירות גם תותים וענבים אבל תותים ורמונים אינו מזכיר כלום דעתו משמ"ע ר' יהודה דאמר כפי' תותים ורמונים אם הכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר וכן דומין לביצה ואפ"ה פ"ל דבראשון אסור בביצה ועי"ל רמי ליה אהדדי במסכת עירובין לט. ובתוס' ביצה והיותר פשוט שאין להגיה כלום וי"ל ודרך לגומעה ור"ל לייבב דאף אם עומדת לסחיטה ומ"מ צריך עוד תיקון ואינו דומה לדמות למשקין שזבו שא"ל הוא תקון ע"י אמר ודרך כו'., ט) י"ג דפרישית, י) [ועי' תוס' נדה יט: ד"ה כתיב הכא].

הגהות הב"ח

(א) במשנה ור"א מתיר. נ"ב ר' אלעזר גרסי' עי' בפירש"י בפ"ק דשבת דף יט ריש ע"ב: (ב) רש"י ד"ה אין סוחטין וכו' מפרק דהוא תולדה: (ג) ד"ה חלות וכו' להו הס"ד ואח"כ מ"ה ולא יטפח: (ד) תוס' ד"ה לרצון וכו' לא צריך לחלב האשה כדפי' אלא:

רבינו חננאל

פרק עשרים ושנים

חבית שנשברה מצילין הימנה מזון ג' סעודות וכו'. תנא לא יספוג ביין בכפיו, ולא יטפח בשמן ביד כדרך שהוא עושה בחול. לא יטפח, כדאמרינן בכל מקום טופח ע"מ להטפיח, וכדתנן בפרק החובל בחבירו וכו' מעשה באחד שפרע ראשה של אשה כו' עד שימרה עומדת על פתח חצרה ושיבר הפך בפניה ובה כאיסר שמן, גילתה ראשה והיתה מטפחת ומנחת על ראשה וכו'. ת"ר נתפזרו לו פירות בחצירו מלקט על יד על יד ואוכל, אבל לא לתוך הסל ולא לתוך הקופה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול וכו'. וחלקו רב יהודה אמר שמואל ורב ועולא, כל חד וחד מעמיד חלוקת ר' יהודה וחכמים, ור' יוחנן אמר הלכה כר' יהודה בשאר פירות ואין הלכה כמותו בזיתים וענבים. א"ר אבא אמר רב יהודה אמר שמואל מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים, ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות. ובמאי פליגי בתותים ורמונים, דתניא זיתים שמשך מהן שמן, וענבים שמשך מהן יין, והכניסן בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. תותים שמשך מהן מים, ורמונים שמשך מהן יין, והכניסן לאוכלין היוצא מהן מותר. למשקין ולסתם, היוצא מהן אסור דברי ר' יהודה, וחכ"א בין לאוכלין בין למשקין היוצא מהן אסור. נמצאת חלוקת ר' יהודה וחכמים בתותים ורמונים. ובה א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה בשאר פירות. וכיון שפסק ר' יוחנן הלכה כר' יהודה הוצרכנו לברר דבריו. ולפיכך אמרינן וסבר ר' יהודה סתם אסור והתנן במסכת מכשירין [וכו']

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones